

PET ERSEN

ET MAGASIN OM HVERDAGS ARBEJDE OG ANSVARLIG ARKITEKTUR

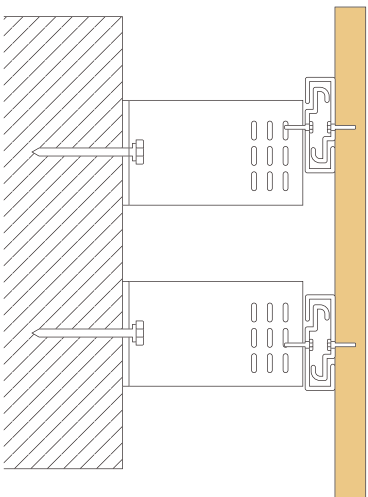


Brixen, på italiensk Bressanone, ligger i hjertet af Sydtyrol. Badhaus titter op over karréen i hjertet af byens middelalderlige kerne.



Kolumba-stenene er monteret på en stålkonstruktion, der er fæstnet til bygningens betonkerne. Aftrykkene af tommelfingre fra stenenes tilvirkning i hånden fremstår som små ornamenter.

»Vi fremviser fladen, der ellers altid er skjult, og viser derved skønheden i dette arkitektoniske element: Murstenen, tilvirket i hånden af Petersen Tegl.«
Michaela Wolf, arkitekt



Principskitse, montage af Kolumba.

At fremvise det skjulte

SÆDVANLIGVIS STABLES MURSTEN I VANDRETTE LAG, OG STENENES STORE FLADER FORBLIVER USYNLIGE. MEN I FACADERNE PÅ BADHAUS I BRIKEN ER KOLUMBA-STENENE BÅDE VENDT MED FLADERNE UDAD OG PÅ HØJKANT. SOM VANDRETTE BÅND LÆGGER DE SIG OMKRING BYGNINGENS KANTEDE VOLUMENER OG GIVER DEM SAMMENHÆNG OG SOLIDITET.

Af Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker | Fotos: Paul Kozlowski

Midt inde i en karré, skjult fra gaden, ligger Boutique Hotel Badhaus. Vi er i den historiske kerne af Brixen i Sydtyrol, med kig til bjerge og grønne vinmarker. Min vej til hotellet har ført mig ad krogede gader og smalle gyder, gennem portåbninger og arkader, hen over torve, forbi springvand, stolte borgerhuse og byens dobbelttårnede katedral. En smal åbning mellem to gamle huse giver adgang til en let nedadskrånende passage, der bliver bredere og brydes af Badhaus’ lagdelte facade, der er spændt ud mellem husene. Stueetagen er imidlertid åben, passagen fortsætter videre ind under hotellet og ender i en lysfyldt, terrasseret gårdhave.

Badhaus tager navn efter byens offentlige badstue, der lå her i gården tilbage i middelalderen. Placeringen tæt

ved floden Eisack/Isarco muliggjorde vandforsyningen til badene. Gennem århundreder stod badstuebygningen glemt og nedbrudt, så resterne stod ikke til at redde. Men ud over navnet lever idéen om den offentlige badstue videre: Hotellet tilstræber at være åbent for offentligheden, eksempelvis ved at gårdhaven kan bruges til koncerter og oplæsninger. Og i det indre spiller selve badefunktionen en særlig rolle i udformningen af hotelværelsernes rummelige badeværelser, der har store badenicher beklædt med grågrønt kvartsit.

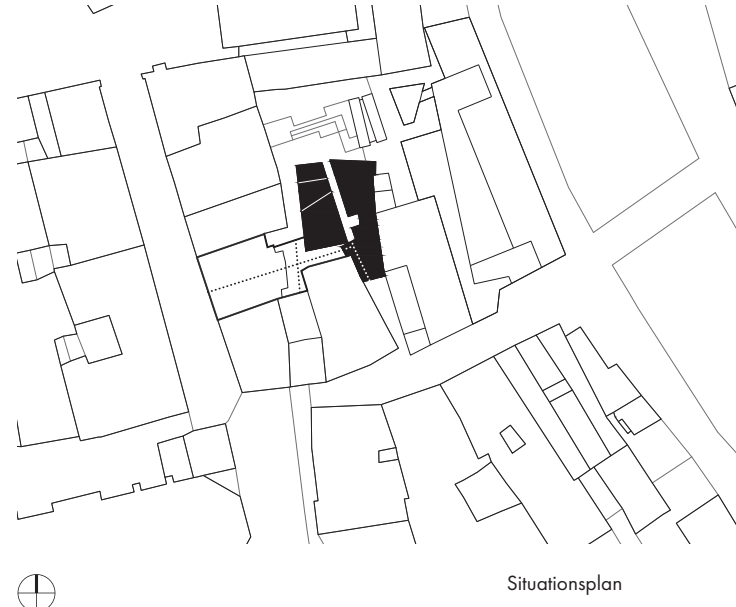
Badhaus består af to irregulært formede bygningsvolumener på henholdsvis fire og syv etager. De er opført som betonkonstruktioner, forbundet af en åben stålkonstruktion hen over passagen. Stålkonstruktionen omfatter trapper og

De nedre etager i hotellets to hovedblokke er vinklet i forhold til hinanden, så der opstår en tragtførm udgang til gårdhaven. Stenene i facaden danner vandrette bånd, som veksler med bånd af kobber og opaliseret glas. Kobberet vil patinere til først næsten sort og siden irgrønt. Facaden er dermed på samme tid stabil og foranderlig.





Facadestenene er også anvendt som belægning i gårdhaven, der er kantet af trin, som skaber forbindelse mellem de forskellige niveauer omkring gården. Trinnene bruges også som siddepladser.



Situationsplan

gangarealer, der giver adgang til værelserne. Det laveste af de to volumener har en fælles taghave på toppen. Det højeste, tårnlignende volumen er forskudt, så der er blevet plads til to terrassehaver, mens den i bunden huser receptionen, forbundet med hotellets bar i en eksisterende bygning. Hensynet til karréens nabobygninger har afstedkommet bygningens sammenstykkede komposition af kantede volumener, der bindes sammen af facadernes båndværk.

Facaderne er beklædt med Kolumba-sten ophængt på en stålkonstruktion, der er fæstnet i bygningens betonkerne. Stenene er vendt på højkant og med de store flader udad, så der dannes et spil mellem vandrette og lodrette linjer. Fingeraftrykkene, der er opstået, da stenene ved håndkraft blev presset ud af formen, er som små ornamenter placeret på række. Arkitekt Michaela Wolf, grundlægger af bergmeister-wolf sammen med Gerd Bergmeister, fortæller: »Murstenen er egentlig en beklædning, men giver bygningen soliditet og håndværkspræg. Vi fremviser fladen, der ellers altid er skjult, og viser derved skønheden i dette arkitektoniske element: murstenen, tilvirket i hånden af Petersen Teglm. Og de er virkelig vidunderlige, hver eneste sten er utroligt smuk.«

Murstensbåndene veksler med bånd af opaliseret glas og kobber, placeret i rytmisk forskudte felter. Ydervæggene er gjort så tynde som muligt for at optimere rumudnyttelsen, så murstenen skulle også være tynd.

»Kolumba var den eneste sten i verden, der kunne give os både længden og den meget tynde dimension. Den var virkelig perfekt for os,« fortæller Gerd Bergmeister. »Men også stenenes bredde var afgørende, da den gav os målene til vinduer og kobberfelter. Vi valgte murstenen, men det var murstenen, der gav os dimensionerne på alle de øvrige detaljer. Murstensens tre dimensioner var derfor fundamentale for os i formgivningen af hele facaden.« Stenene har en lys, varm farve, der er skabt i samarbejde med Petersen Teglm. Farven refererer til de natursten, som er anvendt i valfartskirken St. Michael. Kirken støder direkte op til karréen, og dens tårn, der allerøverst er dækket af kobber, kan ses fra Badhaus.



Badhaus ligger midt i en historisk karré og har taget form efter de omkringliggende bygninger. Murstenenes farve er afstemt efter St. Michael-kirken, hvis spidse tårn skyder op over karréen.

Passagen i stueetagen er dækket af groft puds og udsmykket med et relief af blåglaserede keramiske elementer lavet af kunstneren Michael Fliri.



Toppen af bygningen har en aftrappet profil, der både er i dialog med de omkringliggende bjergkamme og med de historiske nabobygningers kamtakker.

Åbningen af den glemte gårdhave, forbundet til resten af Brixen via passagen, føjer endnu en forbindelse og et lille offentligt rum til byens tætte urbane væv. Og egentlig er Badhaus som middelalderbyen selv. Rummene er kompakte, fortættede, og man styres hele tiden om et hjørne, hvor noget nyt venter: et særligt kig eller lysindfald, nye materialevirkninger eller adgang til ellers skjulte rum. På den vis virker bygningen ikke fuldkommen ny, men snarere organisk fremvokset, og rummenes former og forløb tager bestik af det omkringliggende. Materialerne er velkendte og genfindes i den historiske by – tegl, kobber og glas – og er dog anvendt på en absolut nutidig måde.

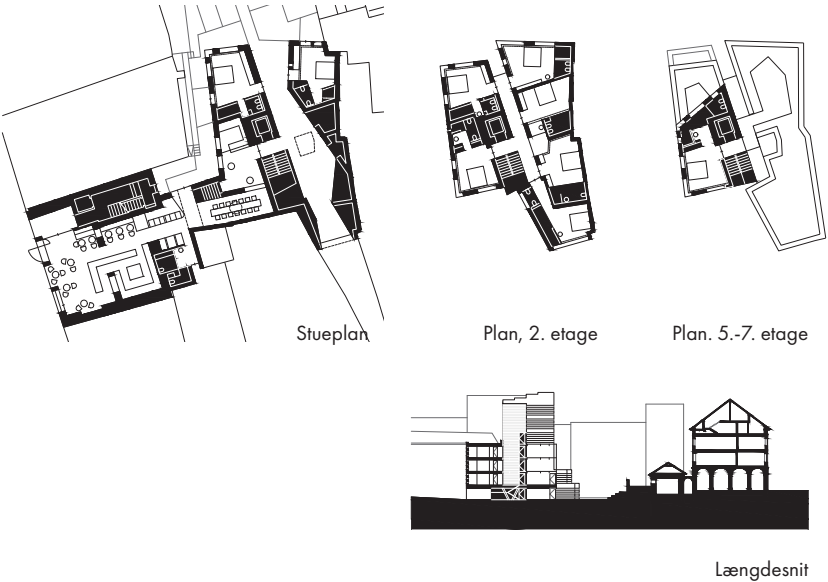
Boutique Hotel Badhaus, Brixen/Bressanone, Italien

Bygherre: Gut Wohnen
 Arkitekt: bergmeisterwolf
 Totalentreprenør: Gut Wohnen
 Opført: 2024
 Sten: F59, Specialfarve

Ved montage af Petersen Tegls håndlavede sten på metal- eller trækonstruktion anvendes som regel Cover. Til Badhaus i Brixen valgte bygherre og arkitekt i stedet Kolumba.

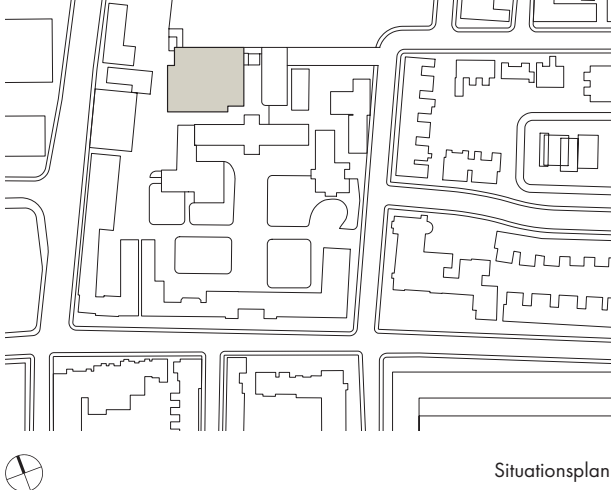


Arkitekterne Gerd Bergmeister og Michaela Wolf, grundlæggere af arkitektvirksomheden bergmeisterwolf.



»Kolumba var den eneste sten i verden, der kunne give os både længden og den meget tynde dimension. Den var virkelig perfekt for os.«
 Gerd Bergmeister, arkitekt

En skulptur af en badekåbe, skabt af kunstneren Michael Fliri, er ophængt på tværs af passagen, som fører til Badhaus. Skulpturen henviser til stedets oprindelige funktion som offentlig badstue.



Mursten i dans

SPÆNDTE MURSTENSKURVER STRÆKKER SIG MOD HIMLEN OG SYNES AT UDFORDRE TYNGDEKRAFTEN I THE RICHARD CAIRNS BUILDING. BYGNINGENS BEVÆGELSER FORTÆLLER OM LIVET INDENFOR, OM RUM TIL UNDERVISNING MED VÆGT PÅ DE UDØVENDE KUNSTARTER: DANS, TEATER OG MUSIK.

Af Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Fotos: Stijn Bolleart

Den private kostskole Brighton College er grundlagt i midten af 1800-tallet. Hovedbygningen med tilknyttet kapel og hall er tegnet af Gilbert Scott, en af tidens væsentligste, engelske arkitekter, og fremstår i nygotisk stil med et murværk af flint og sandsten. Flintestenene findes blandt andet langs kysten, hvor de er indfældet i klinternes kalklag eller spredt sig over stranden som følge af klinternes erosion. Gennem de seneste 15 år er Brighton College blevet kraftigt udbygget med huse til forskellige fag og aktiviteter, tegnet af forskellige, såvel engelske som internationale arkitekter.

The Richard Cairns Building er seneste tilføjelse, centralt placeret mellem Gilbert Scotts hovedbygning og en stor sportsplæne, den såkaldte Home Ground, og som pendant til musikskolen omkring campussens midterakse. Bygningen, der er tegnet af KRFT i samarbejde med Nicholas Hare Architects, sammenkobler to terrænniveauer og består af fire etager inklusive kælder.

Mellem hovedbygningen og The Richard Cairns Building er der skabt en intim passage. Indgangen til den nye bygning er placeret cirka midt i facaden.

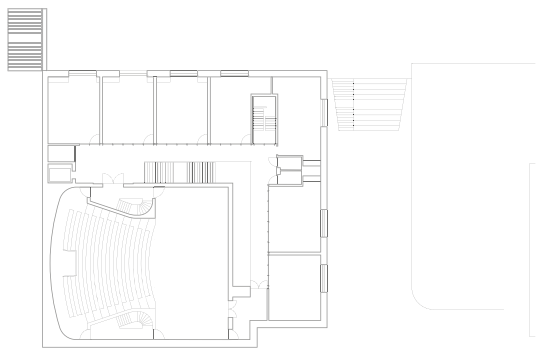


Brighton College ligger blot et par hundrede meter fra havet. Mursten er et velegnet facademateriale i det hårde kystklima, hvor salt, vind og regn slider på bygningerne.

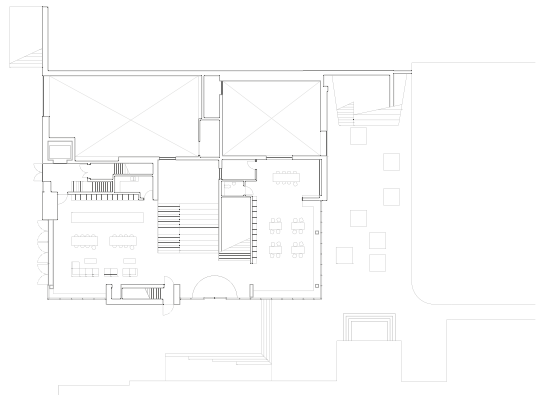
Stueetagens udkragede bue er konstrueret i løbende skifter af Kolumba, hvor hver sten er rykket ganske lidt i forhold til den foregående.
Foto: Annette Petersen



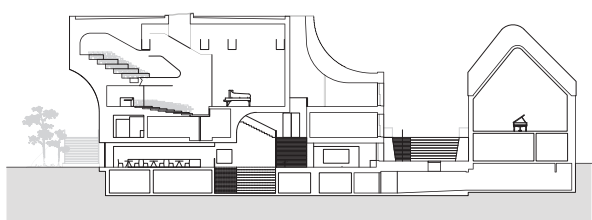
»Vi ønskede en mursten, som ikke føles ny, men som om den har været der i umindelige tider. En mursten, hvor patineringsprocessen virker naturlig.«
Thomas Dieben, arkitekt



Plan, 2. etage



Plan, stueetage



Snit



Udkragningerne mod vest og syd understøtter balkonen i teatersalen. Det indre rum lader sig dermed aflæse i det ydre, og krumningerne giver bygningen karakter af at være i bevægelse. Visuelt skaber stenens format og farvespil en næsten tekstil virkning, hvor kurven fremstår som foldet stof snarere end tungt murværk.

Der er forbindelse mellem etagerne via trapper i et atrium midt i bygningen, og her mødes eleverne på kryds og tværs. Stueetagen rummer en café og et opholdsrum. I kælderen, som er forbundet med musikskolen, ligger der øvelokaler til musik samt to dobbelthøje studier til dans og teater med højsiddende vinduer, der skaber visuelle forbindelser til både omgivelserne og andre rum i bygningen uden at forstyrre aktiviteterne. Lokaler til undervisning i engelsk og computer-videnskab samler sig i en vinkel mod nordøst på første og anden sal, mens den øvre sydvestlige del rummer en teatersal med plads til 400 gæster. Salen, der er oplyst af et stort, rundt ovenlysvindue, har en indskudt balkon og er beklædt med mørkt valnøddetræ, som fuldender salens intime atmosfære.

Teatret sætter sig spor i bygningens volumen gennem konkave udkragninger mod vest og mod syd, hvor hovedindgangen er placeret og dermed skærmet af udkragningen. Mod nord vokser et halvt bueslag direkte ud af grunden og danner en åben veranda mod sportspladsen. Udkragningerne modsvares hen over undervisningslokalerne mod nordøst af svejfede tagflader, der glider op mod teatersalens flade tag. De mange kurver, der varierer i retning og størrelse, føjer en fornemmelse af bevægelse, ja, endda af dans, til den ellers kompakte bygningskrop, ligesom kurverne skaber formmæssige forbindelser til hovedbygningens nygotiske spidsbuer og rosevinduer.

Både ydermure og tagkurver er klædt i tegl. Murene står i Kolumba-sten i varierende længder, og tagkurverne er dækket af Cover-sten. Thomas Dieben, arkitekt og stiftende partner i KRFT, forklarer: »Facaderne og taget skulle være af ét materiale, og derfor var Petersen Tegl ideelle, da Cover laves af nøjagtigt det samme ler som Kolumba.« Alle lodrette flader er muret på stedet, mens bygningens kurvede dele er udført som præfabrikerede elementer.

Kolumbas lange, slanke format muliggør en præcis og raffineret reliefvirkning i murværket, der opleves i let og flydende forløb, selvom konstruktionen er massiv. Foto: Annette Petersen



Undervisningslokalerne har store vinduer vendt ud mod sportspladsen. Den nordvendte orientering betyder, at man undgår overophedning.

»Facaderne og taget skulle være af ét materiale, og derfor var Petersen Tegl ideelle, da Cover laves af nøjagtigt det samme ler som Kolumba.«
Thomas Dieben, arkitekt

The Richard Cairns Building, Brighton College, Brighton, UK

Bygherre: Brighton College
Arkitekt: KRFT i samarbejde med Nicholas Hare Architects
Hovedentreprenør: Gilbert Ash
Bygningsingeniør: Momentum
Landskabsarkitekt: Bradley-Hole Schoenaich Landscape
Opført: 2024
Sten: F563, C563, begge sten i specialfarver udviklet på basis af K91 og C91

»Flinten har mange farver vekslede mellem hvidt, sort og brunt. Vi har bragt alle disse farver ind i stenen, som er fremstillet specielt til bygningen.«
Thomas Dieben, arkitekt



Den nygotiske hovedbygning er tegnet af Gilbert Scott og opført i sandsten og flint. Udformningen af vinduer og døråbninger har givet inspiration til de krumme former i The Richard Cairns Building.



Murværket er iblandet flintesten, der opadtil gradueres. Flintens mange farvenuancer spiller sammen med Kolumba-stenens sarte nuancer. Foto: Edmund Sumner

Murværket blandes imidlertid med flintesten, der sender hilsner til Gilbert Scotts hovedbygning. Flinten dominerer i bunden af stueetagen, men graduerer så ud op langs facaden, så tegl til sidst tager helt over. Thomas Dieben forklarer valget af mursten: »Vi ville have et lyst materiale, der matchede den nygotiske kombination af flint og sandsten, for vi ville ikke bruge sandsten, men noget mere nutidigt og brugt på en anden måde. Samtidig skulle vi finde et materiale, der kunne klare sig i et kystklima præget af salt, stærk vind og kraftig regn. Det førte til ægteskabet mellem flinten og murværket.«
Nok står den mørkere, blankere flint i kontrast til den lysere, mere matte mursten, men der er dog farvemæssige forbindelser: »Flinten har mange farver vekslede mellem hvidt, sort og brunt. Vi har bragt alle disse farver ind i stenen, som er fremstillet specielt til bygningen. Med basis i K91 og C91 videreudviklede vi en Kolumba og en Cover med en vifte af farver, fra mørkere til lysere og endda med nogle stænk af hvidt,« fortæller Thomas Dieben. »Vi ønskede en mursten, som ikke føles ny, men som om den har været der i umindelige tider. En mursten, hvor patineringsprocessen virker naturlig.«
Derved forlenes bygningen med et næsten geologisk præg, som en blok skåret direkte ud af de lyse, engelske klinte – og er på samme tid fuldkommen nutidig.

Atriet midt i bygningen har brede trin, så det kan fungere som samlingssted.



Det store vindue, der går til terræn, giver lys til det dobbelthøje dansestudie placeret i kælderen. Derved er der visuel forbindelse til gadeniveauet, uden at danserne blive forstyrret.



Spændte, krumme former præger teatersalen, der er beklædt med mørkt valnøddetræ.

International African American Museum

I UDFORMNINGEN AF ET MUSEUM MED STOR HISTORISK TYNGDE OG SYMBOLIK VALGTE BYGNINGS- OG LANDSKABSARKITEKTERNE ÉN ENKELT MURSTENSTYPER TIL AT SKABE EN UBRUDT OPLEVELSE AF STEDET OG UNDERSTØTTE MUSEETS FORMIDLINGSOPGAVE.

Af Michael Sheridan, dr.arch. og forfatter
Fotos: Dean Kaufman

Med sin beliggenhed på kajen i Charleston, South Carolina, på USA's østkyst udgør International African American Museum en enhed af bygning og landskab, der er uløseligt forankret i sit historiske sted. Stedet er Gadsden's Wharf – den sidste lovlige ankomsthavn for slavegjorte afrikanere indtil 1808, da den amerikanske regering endelig forbød import af mennesker. Fra 1690 til 1807 var Charleston epicentret for den afrikanske slavehandel i det britiske Nordamerika og senere USA. Hertil ankom mere end 150.000 tilfangetagne mennesker, som efterfølgende blev solgt som slaver. Historikere anslår, at 80 % af nulevende Afroamerikanere kan spore mindst en af deres forfædre til havnen i Charleston.

Da arkitekterne Pei Cobb Freed & Partners og Moody Nolan fik til opgave at tegne et museum, der skulle udforske både tragedien i og den historiske arv fra den afrikanske slavehandel, valgte de en bevidst tilbageholdende tilgang. Som Henry N. Cobb forklarer: "Som det sted, hvor mange tusinde afrikanere fra vidt forskellige kulturer første gang satte foden i Nordamerika, er Gadsden's Wharf ikke blot det oplagte sted at fortælle denne historie; det er også et helligt, urørligt sted. Heraf udspringer den helt særlige designudfordring i arbejdet med International African American Museum: at bygge på stedet uden at indtage det."

Arkitekternes løsning var en rektangulær etplansbygning i en monumental skala – 26 x 130 meter – der er hævet fire meter over kajen, båret af to rækker betonsøjler. Dette greb bevarer den fysiske oplevelse af stedet, som er museets mest centrale genstand. I forlængelse af denne tilgang begrænsede arkitekterne antallet af åbninger i bygningen og beklædte murene med paneler af håndstrøgne, grågule mursten, D71 i Flensborg-format, som skaber farve- og strukturnuancer, der varierer med lysets skift. De primære arkitektoniske træk er koncentreret omkring indgangen og i bygningens to ender, hvor en væg af vinduer orienterer de besøgende i forhold til omgivelserne. Vinduerne er indfældet i kæmpestore, dybe rammer i massivt træ, der dæmper South Carolinas intense sollys. Fra kajen fører en monumental trappe de besøgende gennem et overdækket atrium og op til udstillingen, som er arrangeret omkring en central akse, der løber gennem hele længden af den rektangulære bygning. I begge ender af akse understreges sammenhængen mellem arkitektur og udstilling gennem kontraster i udsigten til omgivelserne. Mod øst har en udstilling med fokus på afrikanske kulturer udsigt over Cooper-flodens udløb i Charllestons havn, mens et område i bygningens vestlige ende, hvor besøgende kan udforske deres egen slægtshistorie,



Det nye museum er beklædt med den vandstrøgne D71 i det smalle Flensborg-format, der fremhæver husets horisontale form. Gavlenes glaspartier indrammes af lameller i afrikansk sapele-træ, der leder blikket mod Atlanterhavet i øst og Charllestons centrum mod vest.

har udsigt over Charleston by. Dermed bliver en vandring igennem udstillingerne en symbolsk rejse, der forbinder Atlanterhavet med Lowcountry-regionen uden for byen, hvor utallige slavegjorte mennesker sled i rismarkerne.

Udstillingsbygningens enkelhed står i kontrast til kompleksiteten af African Ancestors Memorial Garden, en mindehave, der er tegnet af Hood Design Studio og strækker sig over hele museumsgrunden. Den levende komposition af beplantning og installationer spejler den symbolske rejse gennem bygningen og samler indtrykkene fra bygningens indre og det udendørs rum til en helhedsoplevelse. I en lav dam tæt på kajkanten er der indskåret spøgelsesagtige omrids af liggende figurer som en erindring om den transatlantiske transport, der kostede så mange af de tilfangetagne livet. I den bageste del af haven genkalder små høje de sandede bakker, der adskilte områderne for ris- og bomuldsdyrkning i South Carolina. Forhøjningerne danner en prægnant forgrund for udsynet fra udstillingens slægtshistoriske område.

Den største installation i mindehaven er tre bølgede mure bygget af de samme mursten som udstillingsbygningens facadebeklædning. De gennembrudte mure, som bugter sig i parallelle rækker på nordsiden af haven, skærmer en afsondret plæne og danner en sammenhængende ramme om en række kunstværker, der går helt ned til vandkanten. Åbningerne i murværket bevarer det frie udsyn, som den søjlebårne bygning har sikret, således at murene på samme vis markerer stedet uden at indtage eller tildække det. Samtidig skaber murene en rumlig variation via deres markante kontrast til bygningens rektangulære form og ubrudte flader.

Både inde og ude opnår International African American Museum sin narrative kraft gennem et forbilledligt enkelt formsprog. Med anvendelse af velkendte modernistiske elementer som dæk, søjler og solskærme har Pei Cobb Freed & Partners og Moody Nolan opnået arkitektonisk alkymi og skabt en bygning, der gennem sin tilbageholdende tilgang er både steds- og lysspecifik. Omkring og under dette ikkemonumentale monument har Walter Hoods tegnestue skabt en landskabsanalogi, der takket være det gennemgående materiale opleves som en forlængelse af arkitekturen. Herigennem opstår der en enhed af bygning og landskab, der understreger, at materialevalg er mindst lige så vigtigt som valget af form, og at murværk rummer et potentiale for variation, der giver arkitekter mulighed for at skabe en helstøbt oplevelse og dermed et autentisk sted.

Museet er placeret på kajen i Charleston, hvor næsten halvdelen af de afrikanere, der blev bragt til Nordamerika og slavegjort i det 18. og 19. århundrede, gik i land. Det var afgørende ikke at indtage dette særlige sted, og løsningen blev en svævende bygning, der giver forrang til havudsigten, landskabet og det mindesmærke, den beskytter. Foto: Fernando Guerra



Længdesnit, Pei Cobb Freed & Partners



Situationsplan, Hood Design Studio





**International African American Museum,
Charleston, South Carolina, USA**

Bygherre: City of Charleston, International African American Museum

Arkitekt, design: Pei Cobb Freed & Partners

Arkitekt, udførende: Moody Nolan

Landskabsarkitekt: Hood Design Studio

Totalentreprenør: Turner - Brownstone

Ingeniør: Guy Nordenson and Associates

Ingeniør, MEP-FP: Arup

Færdiggjort: 2023

Sten: D71 Flensborg-format

Landskabsstrategien for African Ancestors Memorial Garden henter inspiration fra traditionen med 'husharbors' – landskaber, hvor slavegjorte afrikanere i hemmelighed samledes for at dele historier og holde deres hjemlands traditioner i live.

I en lav dam tæt på kajkanten er der indskåret spørgelsesagtige omrids af liggende figurer som en erindring om den transatlantiske transport, der kostede så mange af de tilfangetagne mennesker livet.
Foto: Fernando Guerra

Tre bølgende hulstensmure i D71 FF bugter sig i parallelle rækker på nordsiden og danner en sammenhængende ramme om kunstværkerne.





Facaderne er opmuret i et blokforbandt med en halv stens forskydning. Bygningens 18 bærende, cylindriske søjler er beklædt med traditionel muslingeskal-tabby, som også bruges i dele af belægningen i landskabet. Stedsegrøn amerikansk eg giver skygge på husets østside.

Ikke bare mursten, men en måde at forankre historien på

Interview med Matteo Milani, associeret partner, Pei Cobb Freed & Partners Architects LLP

Valgte I lige fra begyndelsen at bruge mursten til museets facader, eller overvejede I andre materialer?

I idéfasen undersøgte vi en række forskellige typer af facade-beklædning. I første omgang valgte vi en beklædning af afrikansk granit, som vi præsenterede for både museets bestyrelse og byggeudvalget i Charleston. Men efterhånden som vi arbejdede os ind i den egentlige designfase og udarbejdede mere detaljerede omkostningsestimater, valgte vi i fællesskab at skifte til en løsning i tegl. Mursten var ikke bare et bedre match i forhold til vores æstetiske mål, men viste sig også at være billigere.

Vi var umiddelbart tiltrukket af murede facader i vandstrøgne sten, fordi de komplementerer museets minimalistiske formsprog. Nu da bygningen står færdig, er det tydeligt, at det håndværksaspekt, der ligger i murede konstruktioner, giver huset en håndgribelig varme. Murstenene – sammen med sapele-trælamellerne på øst- og vestfacaderne – skaber en imødekommende fremtoning og forankrer samtidig bygningen i stedets komplekse historie.

Overvejede I andre farver, før I valgte den lyse, gule tone, der er anvendt?

Nej, fra begyndelsen søgte vi efter en farve, der skiller sig ud fra Charlestons traditionelle rød-orange eller brune murstenspalet. Vi ville gerne bruge et traditionelt materiale på en ukonventionel måde for at underbygge museets særlige formidlingsopgave. Det var vigtigt at undgå, at huset blev fejllæst som en historisk eller traditionel bygning opført til beboelse, erhverv eller institutionsformål. Petersens lyse, gule mursten D71 rummer den perfekte kombination: Den får bygningen til at skille sig ud fra omgivelserne og harmonerer samtidig smukt med bygningens andre materialer.



Hvorfor valgte I mursten fra Petersen?

Med sit stærke omdømme i arkitekturbranchen var Petersen en spidskandidat fra første færd. Den håndstrøgne fremstillingsproces betyder, at alle sten er en lille smule forskellige, en variation vi betragter som et fortrin, ikke som en fejl. Den vandstrøgne overflade og brændingsteknikken skaber en struktur og en overflade, der kommer særligt til sin ret, når stenene bruges på store, ubrudte flader som her.

Det unikke Flensborg-format på 228 x 108 x 40 mm understøttede vores koncept ved at fremhæve bygningens langstrakte, horisontale form. Ligesom med farvevalget ønskede vi at undgå det velkendte udtryk fra traditionelle murstensbygninger i regionen, og stenens usædvanlige dimensioner hjalp med at understøtte den forskel.

Vi kendte allerede kvaliteten af Petersens mursten gennem prøver og publiceret materiale i vores bibliotek. Da vi kontaktede Petersens eksportchef, Stig H. Sørensen, fik vi hurtigt tilsendt individuelle murstensprøver og -tavler til støtte i beslutningsprocessen.

Overvejede I mursten fra andre virksomheder?

Vi kontaktede en regional producent for at have et alternativ. Ud fra projektets designmæssige målsætninger var alle aktører dog enige om, at Petersen Tegl var det rigtige valg. Der var ikke behov for yderligere diskussion.



»Den håndstrøgne fremstillingsproces betyder, at alle sten er en lille smule forskellige, en variation vi betragter som et fortrin, ikke som en fejl.«
Matteo Milani, arkitekt

Små høje i havens vestligste ende refererer til de sandede bakker, der engang adskilte områderne for ris- og bomuldsdyrkning i South Carolina.



Atlantis på strandengen

ET NYT BOLIGBYGGERI LIDT NORD FOR KØBENHAVN ER OPFØRT I MURSTEN, HVIS GYLDNE TONER MINDER OM DEN SANDJORD, DE REJSER SIG FRA. FLENSBORG-FORMATET GIVER MURVÆRKET EN FIN, LAGDELT STRUKTUR, HVOR DE SMALLE SKIFTER OPTEGNER MASSIVERNE MED TYDELIGE ‘SEDIMENTÆRE’ LAG.

Af Thomas Bo Jensen, arkitekt MAA, ph.d.
Professor og prorektor ved Arkitektskolen Aarhus
Fotos: Anders Sune Berg

Vor tids murede etagebyggeri bliver ofte generisk og uden identitet, ud over den smule variation, man kan indbygge i skalmuren i kraft af teglets farveforskelle og murstenens kombinationsmuligheder. Det er ikke altid, at murstenene kan redde standardproportionernes kedsommelige gentagelser, og undertiden går det helt galt, når stenene synes påklistret uden tanke for tyngdekraften – når det bliver ‘grafik’ fremfor ‘tektonik’. Tuborg Strandeng-bebyggelsen i Hellerup forsøger at gå en anden vej. Selvom kvadratmeterprisen er målrettet de rigeste, og man derfor kunne forvente en mere eksklusiv og forfinet tilgang til materialer og detaljer, har arkitekterne trukket formgivningen over mod et mere kantet og rudimentært udtryk. Det giver bygningerne et klippeagtigt eller ruinst præg, som om de er bygget på resterne af en tidligere by – et ‘Atlantis’ – der for længst er sunket i havet.

Bortset fra en lav betonkant i vandlinjen, er bygningerne domineret af let gullige mursten, der i tonerne minder om den sandjord, de rejser sig fra. Arkitekterne har grebet tilbage til en såkaldt Flensborg-moppe, der var dominerende i barokkens København. Flensborg-moppen er omkring 38 mm høj og ca. 15 mm slankere end det danske normalformat på 54 mm. Det giver murværket en fin, lagdelt struktur, hvor de smalle skifter optegner massiverne med tydelige ‘sedimentære’ lag. I Tuborg Strandeng-bebyggelsen er det et vigtigt valg, fordi det aftvinger en ‘tættere vævning’ af søjle-bjælke-strukturens murværk. Hvor skiverne og søjlerne er muret i lag, er alle de vandrette bjælker beklædt med højkantstillede



Materialevalget til byggeriet Tuborg Strandeng er inspireret af de farvetoner, der findes i miljøet i Svanemøllebugten. De gule mursten er samtidig en hyldest til den gamle, danske industrikultur og arven fra Tuborg-bryggeriet, der fremstillede øl på stedet fra 1873 og cirka 100 år frem.



Fra balkonerne på den sydlige bebyggelse er der udsigt til den yderste husklynge. Ved at placere boligerne yderst på kysten og grave parkeringsområderne ned blev der gjort plads til et stort, sammenhængende strandengs-lignende landskab.

Situationsplan



Markante fremspring og tilbagetrækninger giver en tydelig reliefvirkning, hvor lys og skygge tegner rytmen på facaderne hen over dagen. Alle facader er opført i D72 FF, der har et vekslende farvespil i gult og svagt grønt med en støvet grå overflade.

Murværket er ikke brugt som overflade, men som en formgivende struktur. Altanerne fremstår som egentlige volumener, ikke bare påsatte elementer.



Der indgår både dansk normalformat og Flensborg-format i rulskifter og standerskifter i de vandrette bånd. Åbningerne indrammes klassisk og smukt, og etagerne markeres.



mursten. I bunden to rulskifter ovenover to standerskifter. Disse bjælkebeklædninger er ført vandret gennem alle lukkede murfelter, hvorved den horisontale struktur defineret af etageadskillelserne fastholdes i hele bygningen. Øverst oppe er bygningskroppene afsluttet med et let fremspringende bånd af ekstra standerskifter, således at gesimskanten accentueres og tegnes tydeligt mod himlen. Dette skal nævnes, fordi det er en sjældenhed i nutidigt byggeri. En klart defineret base og gesims medvirker til at give et hus forankring nedadtil og afslutning opadtil. Det giver noget ro, der medvirker til husets troværdighed på lang sigt. Tuborg Strandengs mursten rejser sig dog direkte fra sandjorden, hvilket er vigtigt på netop dette sted. Det er jo ikke et byhus, der skal forholde sig til et gaderum, men en kystbebyggelse, der som en vestjysk klitgård gerne må have en mere direkte kontakt til jorden. Det er i det hele taget meget få, men yderst velvalgte greb, der medvirker til at give bygningerne karakter. Foruden murstenene er det vinduesrammernes orangerøde farvesætning og rækværkerne. Da samtlige vinduer går til gulv, og alle lejligheder desuden har mindst to altaner, er der brug for rigtig meget brystningsværn. Her har arkitekterne også kigget bagud, denne gang til funktionalismens elegante løsninger. Rækværkerne bæres af tynde, parstillede stålstænger. I det den inderste stang er bukket let bagud nedadtil, opstår et sart filigran, der opfattes forskelligt alt efter synsvinklen. Forfra virker det ensartet lodret, men fra siderne synes det at flette sig i et fint rytmisk spil, der fanger og reflekterer lyset flestemigt. Som et changerende ornamentalt bånd, der i kraft af sin spinkelhed yder et smukt modspil til murværket.

Bygningerne lander blødt på den strandeng, der med tiden vil vokse sig til. Landskabsarkitekt Julie Kierkegaard har gjort en dyd ud af, at jorden ikke skal beriges med muldjord, men fortsat være sandet, så vegetationen holder sig inden for habitatets naturlige præmisser. Foruden græsser og engblomster er der sat fyrretræer i tilfældig orden. Fyrretræerne går igen på altanerne, hvorved landskabets karakter forlænges op efter. Slutteligt et lille pip om mørtelvalget, som mere er en generel kommentar til samtidsbyggeriet. Når nu de svagere, hydrauliske mørtler rent faktisk er kommet på markedet, ville det være rart at se dem brugt i højere grad i nybyggeri. De hårde cementmørtler har en død overflade, og dilatationsfugerne bliver lidt rigelige. Det kan selv en sløret fortandingsløsning (som der er rigeligt af her!) ikke skjule. Det ændrer dog ikke ved det faktum, at Tuborg Strandeng-bebyggelsen i mine øjne holder en høj standard, både som landskabeligt tilpasset bebyggelse og som boligarkitektur med træde bagud.

Tuborg Strandeng, 88 boliger, Hellerup, Danmark
Bygherre: Danica Ejendomme
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter
Landskabsarkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter,
Julie Kierkegaard
Totalentreprenør: NCC
Ingeniør: Artelia
Færdiggjort: Kysthus 1+2: 2016-2022. Kysthus 3: 2016-2025
Sten: D72 FF, D72 DNF



Med Sveriges kystlinje i baggrunden rejser bygningerne sig som lerklipper fra havet og giver beboerne direkte adgang til Øresund. De orangerøde vinduesrammer er et rigtig godt match til murstenenes sarte sandfarver.

Set fra Svanemøllen fremstår bebyggelsen som en sammenhængende kystby af ubestemmelig årgang. Når moderne arkitektur en sjælden gang løsriver sig lidt fra sin samtid giver det et lille sug af evigheden, og det er mere vigtigt end nogensinde.



Set fra strandengen gror bygningerne naturligt op af terrænet.

Marinaen for foden af bebyggelsen giver mulighed for at have en båd i praktisk nærhed.





Petersen Tegl leverede de skårne, glaserede sten til facadens mønstermurværk. Til prøverne blev der brugt standardsten med huller, som nedsætter brændingstiden. De indmurede sten blev specialudført uden huller, da murens bagside er synlig fra parkeringshuset og skulle fremstå ensartet og smuk.

Overskudssten i ny fortælling

RAVN ARKITEKTUR HAR MED P-HUSET PÅ HAVNEØEN I VEJLE SKABT ET FUNKTIONELT ANLÆG, HVOR MURSTENENE IKKE BLOT ER MATERIALEVALG, MEN PROJEKTETS CENTRALE FORTÆLLING.

Af Ida Præstegaard, cand.arch. | Fotos: Anders Sune Berg

200 meter fra Fjordenhus, Kirk Kapitals hovedsæde yderst i Vejle Havn, møder man et parkeringshus, der har tydelige fællesnævnerne med dets ikoniske nabo, tegnet af Sebastian Behmann sammen med Studio Olafur Eliasson.

Allerede under opførelsen af Fjordenhus, indviet i 2018, blev det klart, at der ville opstå et behov for parkering. Kirk Kapital bad RAVN Arkitektur tegne et skitseprojekt, som først blev realiseret, da deres hovedsæde stod færdigt, og området skulle disponeres. Flere alternative anvendelser, herunder camperparkering, blev overvejet, men det endte med to etager parkering, delvist nedgravet en halv etage under terræn – en nødvendig løsning for at balancere økonomi og vandstand.

Et afgørende greb var beslutningen om at anvende de overskydende sten fra Fjordenhus. Omkring 20 paller, udvalgt af Olafur Eliasson, lå opmagasineret og blev nu muret op som p-husets markante rotunde. »Rotunden er fuldmuret og rummer den primære trappe i anlægget – et arkitektonisk og funktionelt valg, der gør orienteringen enkel og samtidig giver plads til at trække trappen ud som en skulpturel markør midt på facaden,« fortæller Nicola Laursen-Schmidt, sagsarkitekt på projektet.

»Som i trappehuset i Fjordenhus er rotundens inderside muret med en blanding af sten i kølige farver, mens den ydre mur er i sten i varme, rødlige toner. Det krævede stor teknisk præcision at udføre forbandtet, da både radius og gennemgående lysåbninger stillede krav til, at fuger og forbandt stemte overens. Løberne i det inderste murværk, muret i engelsk forbandt, blev derfor skåret til i stenens ene ende, så de to koncentriske forbandter kunne følges.«

Hvor rotunden bærer historien fra Fjordenhus videre, er den lange facade et selvstændigt, arkitektonisk greb. Her sammensatte arkitekterne en ny blanding sten i varme farver fra Petersens sortiment. »Vores oprindelige inspiration til facadeudtrykket er lysspillet på vandet i havnebassinet. Cirka 2/3 af kopperne er erstattet med sten skåret spidse i 60 grader, og 1/3 af disse er glaseret på teglværket. I dagtimerne danner de skårne sten skygger, og de glaserede skårne sten reflekterer sollyset, ligesom vandet. For at sikre det ønskede spil mellem lys og glasur blev der opført en mock-up på teglværket i Broager, hvor kombinationen af farver, refleksion og hulmurværk blev testet. Resultatet er en levende facade med et næsten maritimt præg.

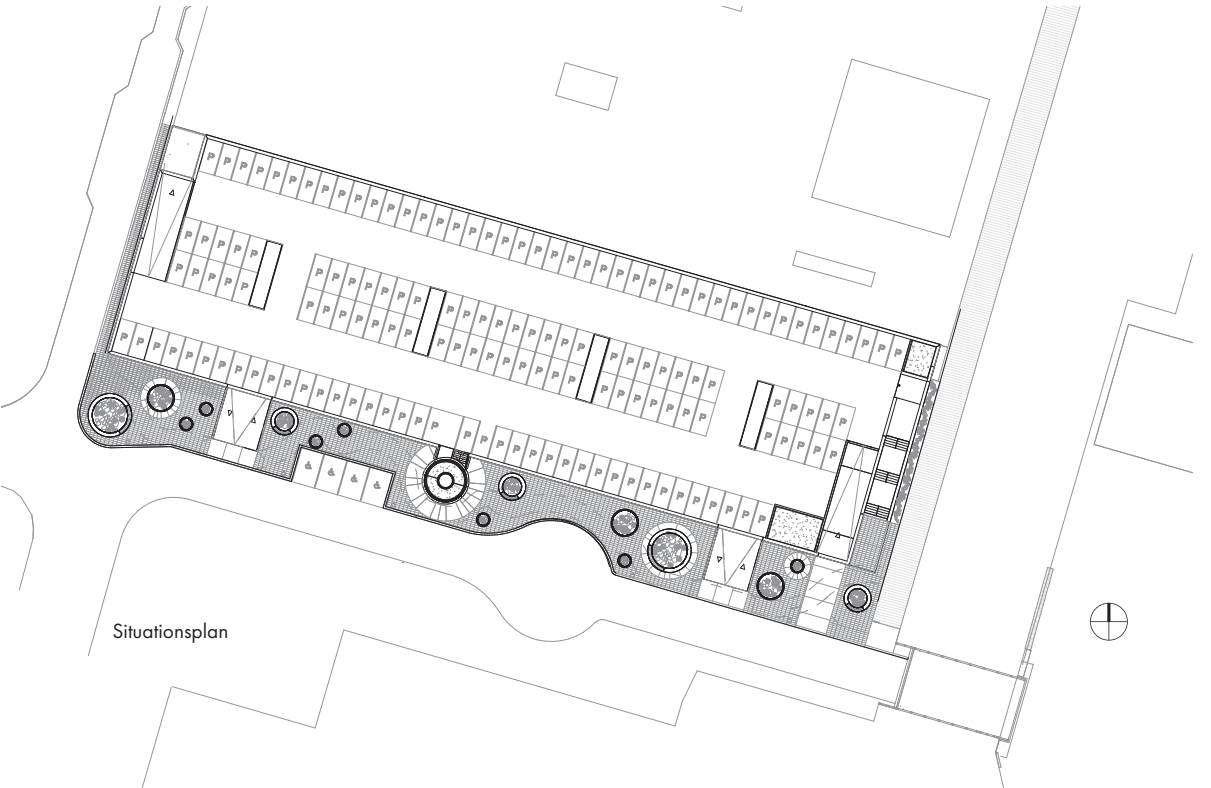
De matte og de glaserede sten blev leveret fra teglværket blandet på pallerne. Mureren kunne derfor tage sten direkte fra pallerne, hvorved et tilfældigt mønster i munkeforbandtet kunne opstå.

RAVN Arkitektur har tegnet en række p-anlæg, men projektet i Vejle var usædvanligt. »Det var en sjov øvelse for os at tegne et hus, der er 120 meter langt og bare 3 meter højt. I høj grad en facadeopgave,« fortæller Nicola Laursen-Schmidt.

»Husets funktion er enkel, men den murværksmæssige opgave var teknisk ambitiøs, og vores murermester nød at udføre især trappetårnet selv. Teglet og dets bearbejdning er løftet til et kunstnerisk niveau – næsten som at følge en strikkeopskrift i 1:1!«

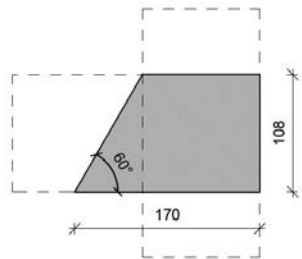


Arkitekterne blandede sten til den lange facade inspireret af Fjordenhus. Murværkets udformning skaber dynamik mellem matte og glaserede flader, fremskudte sten og huller. Udtrykket ændrer sig med vejrets og sollysets skift.

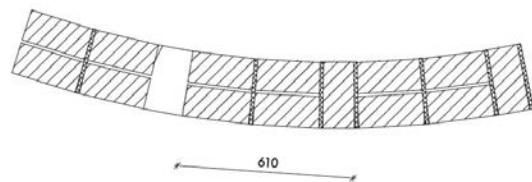




Fra det 120 meter lange p-anlæg er der mod øst kik ud over fjorden. Fjordenhus, til højre i billedet, rejser sig fra vandet 200 meter længere ude.



13.000 sten blev skåret i 60 grader.



I trappehusets inderste murværk blev løberne skåret, så de to koncentriske forbandter kunne følges og lysåbninger dermed stemme overens.

Trappehuset gentager princippet fra Fjordenhus: Rotundens inderste mur blander sten i kølige farver, mens stenene i den ydre mur er i varme, rødlige toner.



P-anlæg på Havneøen, Vejle, Danmark

Bygherre: Kirk Kapital

Arkitekt: RAVN Arkitektur

Entreprenør og murer: K.G. Hansen & Sønner

Ingeniør: Hundsbæk & Henriksen

Opført: 2021

Sten, trappetårn, yderste mur:

D33, D34, D35, D36, D37, D38, D42, D43, D46, D49

Sten, trappetårn, inderste mur:

D47, D48, D49, D73, D91, D99

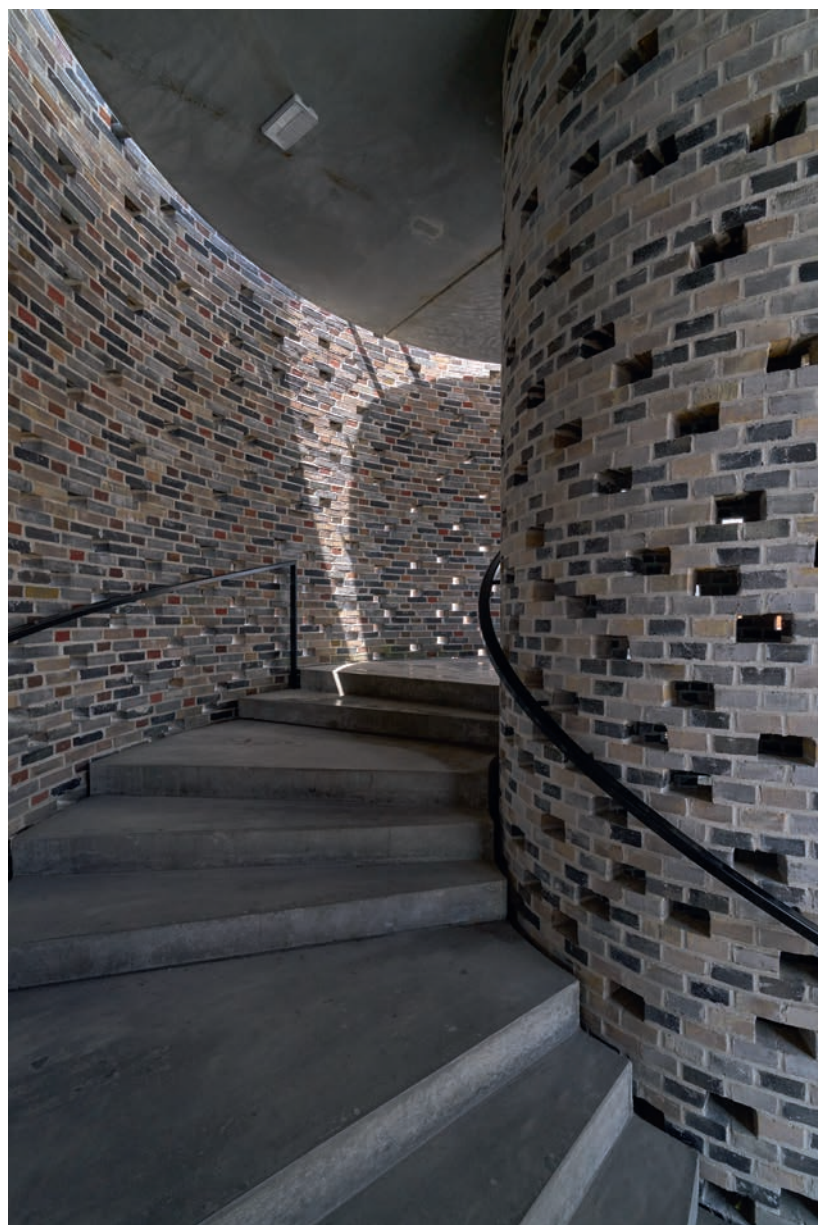
Engelsk forbandt, løbere leveret skåret fra teglværket.

Sten, hovedfacade:

D43, D46, D47 DNF fordelt i et mix med 33,3 % af hver sten.

Munkeforbandt 2. 13.000 sten specialfremstillet uden mørtelhul

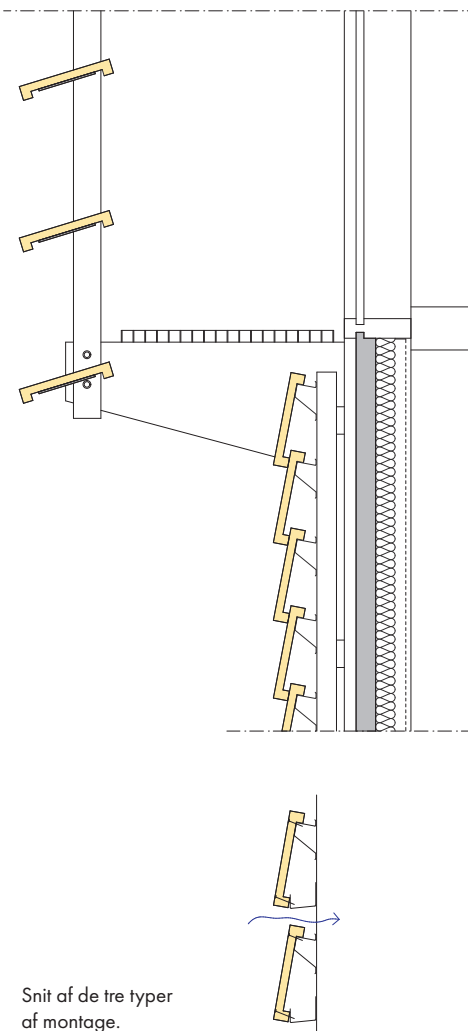
og skåret på teglværket i 60 grader, placeret med spidsen udad.



Det var bygherrens idé at anvende de tiloversblevne sten fra Fjordenhus til anlæggets skulpturelle trappe. Cirkelslaget genfindes i bede med søgræs langs facaden.



I aften- og nattetimerne stråler der et smukt og dekorativt, men også funktionelt lys ud mellem stenene.
Foto: Jacob Due



Snit af de tre typer af montage.



I p-huset i Jönköping er Cover anvendt henholdsvis som solafskærmning, traditionelt fastgjort som klimaskærm og monteret med afstand, så huset ventileres.



Övertaget markerer indgang til bydelen Skeppsbron. Husets østside vender ud til Munksjön, der er forbundet til den store sø Vättern.



På tårnhuset i bygningens nordvestlige hjørne fungerer den håndlavede sten som solafskærmning og skaber samtidig et lys- og skyggespil på facaden.

P-hus som urbant vartegn

MED HÅNDLAVEDE STEN I FORSKELLIGE FORMATER OG MED FORSKELLIGE FUNKTIONER HAR TEGNESTUEN TENGBOM SKABT ET PARKERINGSHUS, DER FREMSTÅR BÅDE HOMOGENT OG LEVENDE.

Af Ida Præstegaard, cand.arch. | Fotos: Ulf Celander

Når man fra syd nærmer sig Jönköping på den sydlige bred af den store sø Vättern, møder man få kilometer før centrum et nyt parkeringshus, Övertaget, der bryder med forestillingen om, hvordan et p-hus ser ud. Bygningen på i alt 18.000 m² er tænkt som et vartegn og en port til den nye bydel, Skeppsbron, og rummer foruden 600 parkeringspladser en dagligvarebutik og et fitnesscenter.

Bygningens arkitekter, Magnus Almung og Fritz Olausson fra tegnestuen Tengbom, har været ansvarlige for projektet fra de første volumenstudier og lokalplanarbejde i 2016 frem til projektering og tilsyn af byggeriet. »Det lange forarbejde gav os mulighed for at præcisere visionen: En bygning i menneskelig skala, hvor facaden opdeles i mindre enheder, så huset ikke fremstår som ét massivt volumen. Vores ambition var at skabe en bygning, der udstråler urbanitet og kvalitet, og som tilfører bydelen mere end blot funktion,« forklarer Magnus Almung. Og resultatet kan nu bese i 1:1. Hvor parkeringshuse ofte er monotone og anonyme, er dette hus opført i naturlige materialer og et arkitektonisk udtryk, der gør det til et aktiv for omgivelserne.

Bygningen mod gaden er opdelt i fire enheder, hvis facadeudtryk er let varieret, blandt andet i kraft af de øvre etagers vinduesformater, der veksler i størrelse og ikke er horisontalt på linje. Stueetagen er varieret i højden og pudset i forskellige farver for at understøtte oplevelsen af flere huse – trods ensartet funktion bagved. Store glaspartier mod gaden forbinder erhvervsfunktionerne med det offentlige rum. Huset afsluttes mod terræn af en sokkel i svensk Bohuslän-granit med kløvet overflade.

Valget af Cover til facaderne var en hel central beslutning i projektet: »Vi overvejede at kombinere flere nuancer af Cover i facadepartierne, men besluttede, at det ville være mere subtilt at anvende én farve og i stedet variere montage og format, idet Cover fås i flere størrelser. I facadepartierne veksler vi derfor mellem formaterne 528 x 240 x 37 mm og 528 x 170 x 37 mm. Resultatet er en teglflade, der fremstår homogen, men med dybdevirkning og en levende rytme. Vi fandt de gule nuancer i C71 meget smukke, og stenen opleves særligt urban, når den rammes af sollyset,« fortæller Almung.

»Facaden ud for parkeringsdækkene udgøres af Cover monteret på en konstruktion, som vi udviklede specielt til projektet. Stenene er placeret med en afstand, som sikrer naturlig ventilation. Derved opfylder parkeringsetagerne kravet til luftgennemstrømning uden at efterlade mørke huller i facaden.«

Tårnhuset i bygningens nordvestlige hjørne, med hovedtrappe og elevator, er beklædt med Cover i formatet 528 x 170 x 37 mm. »Her er stenen monteret på en stålkonstruktion uden på en isoleret betonelementfacade. Facaden opnår dermed et mere massivt præg, der markerer tårnet som bygningens lodrette fikspunkt.«

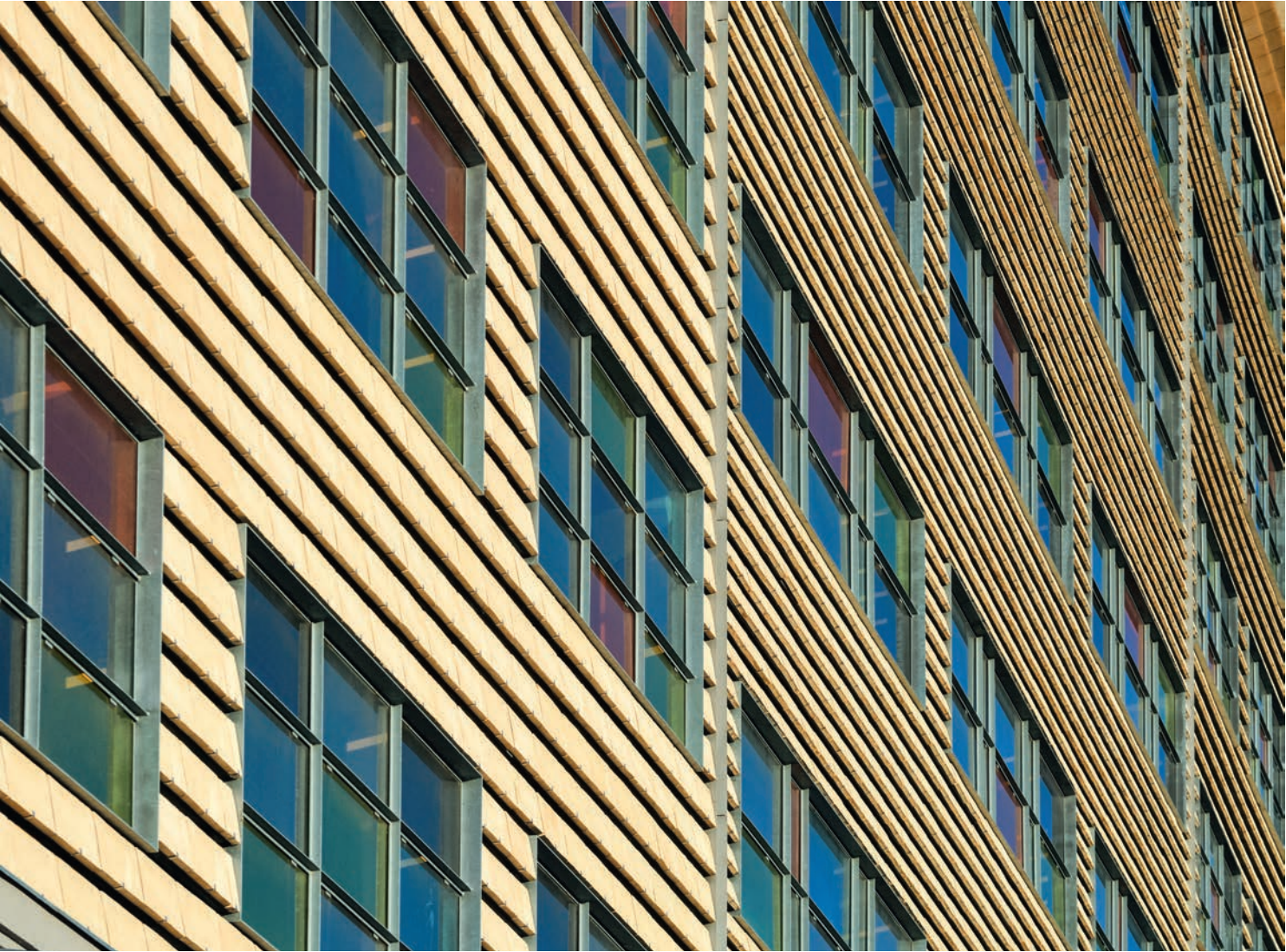
Tårnhuset er udformet med store glaspartier, der går rundt om hjørnet og giver indblik og udsyn for dem, der venter på elevatoren eller bruger trappen. »Her anvendte vi Cover 528 x 240 x 37 mm monteret foran vinduespartierne som fast solafskærmning. Denne løsning kombinerer funktion og æstetik: Stenene reducerer solindfaldet og skaber samtidig et markant spil af lys og skygge på facaden.«

For at opfylde kravene til naturlig ventilation af udstødningsgasser og brandforskrifter skulle den samlede facade rumme en vis procentuel åbenhed. Løsningen blev at udføre facaden mod gården i bølget, ventileret strækmetal. Gården bruges som legeplads for en børnehave, hvorfor facaden i stueetagen skulle kunne tåle sneboldkampe og leg, men samtidig udstråle omsorg og varme. Den er derfor muret op i murstenen D48, der med sin rustikke overflade og varme rød- og brunlige toner levede op til arkitekternes ønsker.

Den nye bygning i Jönköping viser, hvordan også et parkeringshus kan løftes til en bymæssig ressource. At anvende den samme håndlavede sten på tre forskellige måder skaber en sjælden balance mellem variation og homogenitet. Stenene tilfører bygningen en levende stoflighed, og den vil ældes med værdighed.

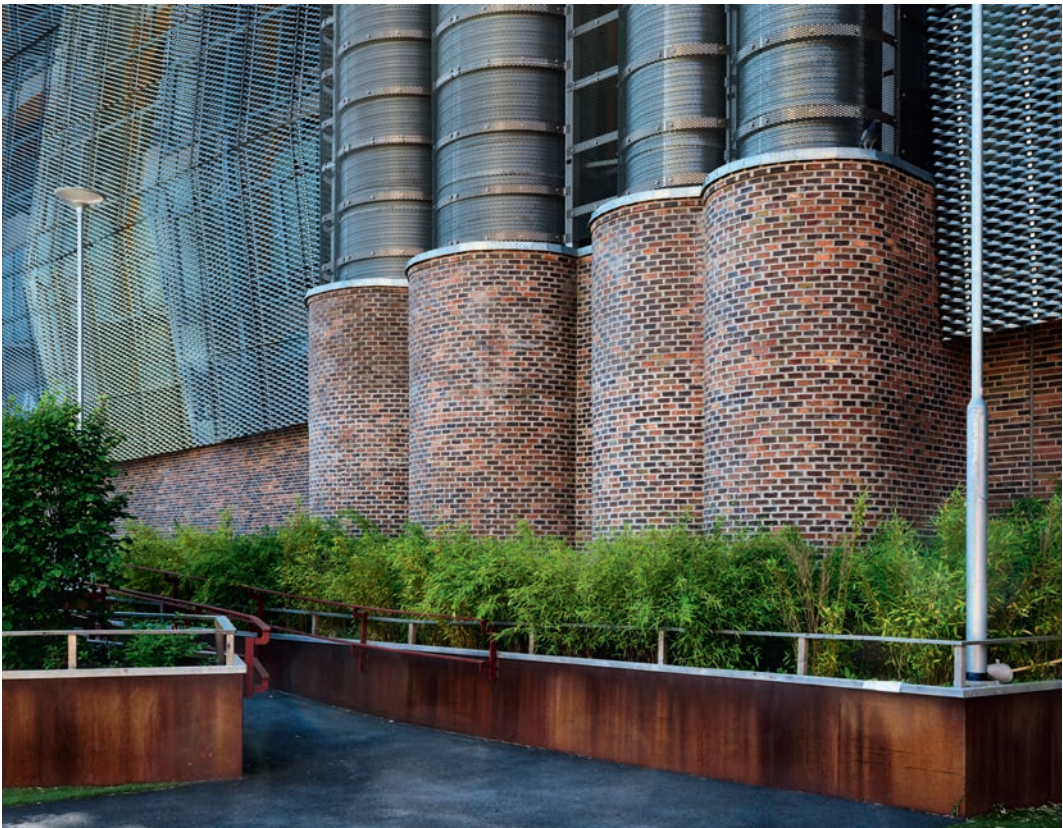


Facaden mod Jordbrovägen er opdelt i fire enheder med et let varieret udtryk. Blandt andet anvender enhederne, der rummer parkeringshus, forskellige formater Cover.



Vinduespartier med forskelligfarvet glas skaber reflekser og spejlinger af himlen ned til gaden.

Østfacaden vender ud mod en legeplads, og den nederste del skulle være robust. Resultatet blev D48 FF, der også beklæder de afrundede ventilationskanaler. Den øvrige facade er udført i zigzagformet strækmetal i forskellige farver.



Spejlinger af det farvede glas og en okkergul farvesætning af loft, søjler og gulv i den yderste tredjedel af parkeringsetagerne skaber en indbydende atmosfære.

Övertaget, p-hus, Kvarter Skeppsbron, Jönköping, Sverige

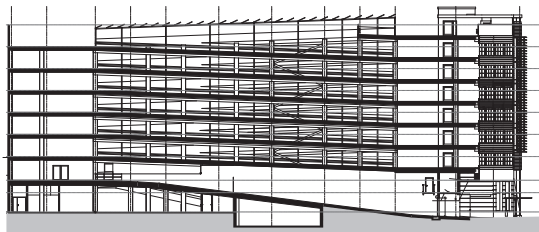
Bygherre: Jönköping Kommuns Fastighetsutveckling AB, Nedo Sever

Arkitekt: Tengbom ved Magnus Almung og Fritz Olausson

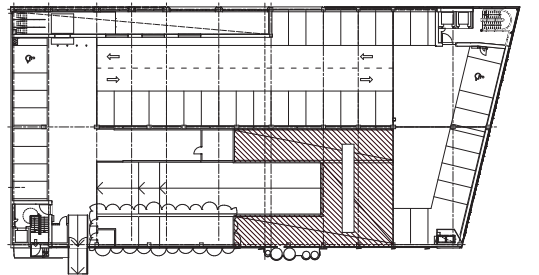
Totalentreprenør: Görahovs Bygg AB

Færdiggjort: 2023

Sten: C71, 528 x 170 x 37 mm, C71, 528 x 200 x 37 mm og D48 FF



Snit



Plan, parkeringsdæk



Boligen er udformet som enkle, kubiske volumener, der griber ind i hinanden. Store, tilbageliggende altaner med træer og planter, blandt andet over hovedindgangen, løser op for de stramt komponerede facader.



En murstensbeklædt lysskakt i villaens nordlige længe bringer lys ned til to af husets stuer.

»Vi ser murstenen ikke som nostalgi, men som et redskab til at skabe kontinuitet. Og i Dubai er det måske den mest radikale gestus: at bygge noget, der holder.«
Arkitekt Sangeeta Merchant

Mursten som del af klimastrategi

DUBAI I DE FORENEDE ARABISKE EMIRATER ASSOCIERES OFTEST MED BYGNINGSVÆRKER I GLAS OG STÅL, HVOR MONUMENTALITET OG SPEKTAKULÆR ISCENESÆTTELSE SPILLER HOVEDROLLEN. NETOP DERFOR FREMSTÅR ET NYT BOLIGPROJEKT SOM ET MARKANT MODSTYKKE: ET HUS, DER IKKE SØGER AT IMPONERE, MEN AT BESTÅ.

Af Ida Præstegaard, cand.arch. | Fotos: Javier Callejas Sevilla



Situationsplan

En indisk familie, som kendte til tegnestuen SPASM Designs arbejder i Ahmedabad i den indiske delstat Gujarat, opsøgte tegnestuen og bad dem tegne deres nye hjem i Dubai. »Parret efterspurgte ikke formmæssig overdådighed, i stedet havde de et dybfølt ønske om et funktionelt hjem, der var rodfæstet og sanseligt afstemt efter omgivelserne. Murstenen blev valgt som byggemateriale, fordi den både kunne arbejde med klimaet og tilføre en menneskelig skala. Valget faldt på D71 og K71, hvis gyldne og hvidlige farver harmonerer smukt med ørkenens farver,« fortæller arkitekt Sanjeev Panjabi, der sammen med Sangeeta Merchant er grundlægger af SPASM Design.

Projektets klimatiske præmis var givet. Med sit ekstremt varme og tørre miljø opfattes ørkenen ved Den Persiske Golf traditionelt som et udfordrende sted at bo, og mekanisk køling forudsættes som hovedregel obligatorisk. SPASM Design valgte i stedet at se ørkenen som en medspiller, og de skabte et mikroklima, der passivt anvender skygge, luftstrøm og tekstur til at løse varmeproblematikken.

Arkitekterne opbyggede husets facade som et lagdelt system: yderst mursten, der med deres masse og porøsitet reducerer varme-

optag; dernæst et luftfyldt hulrum, der fungerer som buffer, og inderst isolerede blokke. Konstruktionen genererer en robust klimaskærm, som reducerer behovet for mekanisk køling med mere end 20 %.

»Valget af D71 var ikke udelukkende teknisk, men i høj grad også arkitektonisk. I kontrast til Dubais glas- og stålarkitektur besidder de vandstrøgne tegl struktur og subtile nuancer. Stoffligheden betones og opleves yderligere varieret i takt med solens vandring over de murede facader. For at berige udtrykket valgte vi og vores bygherre forskellige formater sten i de samme nuancer. Murværket i frontfacaden kombinerer K71 og D71 i Flensborg-format. I gården er der anvendt D71 DNF og til de øvrige facader udelukkende Flensborg-format,« forklarer Sanjeev Panjabi.

Det i alt 2521 kvadratmeter store, firlængede hus er formet som enkle, kubiske volumener, der griber ind i hinanden. Tre af længerne er på to etager, den fjerde, der vender ud mod en golfbane, er på én. Det store gårdrum er afgørende for boligens anvendelse. Gården fungerer som husets grønne lunge, der tilbyder skygge og kølighed. En gangbro i glas tværs over gården i førstesals højde er, i lighed



Væggene omkring husets svømmebassin i kælderetagen er beklædt med D71 DNF.



Både fra hus og have er der udkik til Burj Khalifa, der med sine 828 meter er verdens højeste bygning.

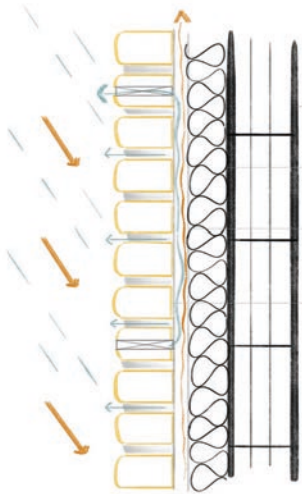


De store glaspartier mod haven skaber en fin forbindelse mellem ude og inde. De fleste vægge og lofter i stueetagen er beklædt med teaktræ.

Arkitekter og bygherre bibeholdt den samme nuance i alle facader, men varierede udtrykket ved at anvende tre forskellige formater, K71, D71 i Flensborg-format og D71 i dansk normalformat.



Villaens facader er udført som en lagdelt klimaskærm. Yderst mursten, hvis masse og porøsitet mindsker varmeoptag. Inderst isolerede blokke, som krævet i Dubai, for at bremse varmeindtrængning. Mellem lagene et 100 mm ventileret hulrum, hvor luften opvarmes, stiger og siver ud gennem sprækker i corten-afdækningen. Den passive ventilation begrænser varmetilførsel og reducerer behovet for mekanisk køling med over 20 %.



Perforerede skærme, jaali, i cortenstål, fungerer som et let og filtrerende lag foran den massive teglfacade. Skærmene regulerer lysindfaldet og skærmer privatlivet i de bagvedliggende rum.



Mod øst åbner huset sig op med to volumener i glas, der binder gårdhaven visuelt sammen med haven. Et oliventræ placeret mellem de to transparente volumener danner gårdhavens point de vue.

Den svævende gangbro forbinder husets to fløje på tværs af gårdhaven. Lameller i cortenstål filtrerer lyset og giver skygge.



Snit

med dele af facaden, beklædt med lameller i cortenstål, der filtrerer lys og støv. De beplantede tage og stille, rislende vandbassiner fungerer både som kølende og dekorative elementer.

Det færdige hus er langt fra Dubais karakteristiske ambitioner om at skabe opmærksomhed. I stedet udstråler det diskret værdighed, hvor arkitekturen danner en ramme om hverdagen frem for at overdøve den.

Som Sangeeta Merchant formulerer det: »I dette hjem kan et barn vokse op med sand under fødderne, himlen over hovedet og omgivet af materialer, der er rare at røre ved.«

»I en by, hvor der ofte bygges for at imponere, står huset som en påmindelse om, at der er en anden vej at gå. Vi ser murstenen ikke som nostalgi, men som et redskab til at skabe kontinuitet. Og i Dubai er det måske den mest radikale gestus: at bygge noget, der holder.«

Villa i Dubai Hills, Dubai, De Forenede Arabiske Emirater

Bygherre: Privat

Arkitekt: SPASM Design Architects

Landskabsarkitekt: Golden Seed Landscaping & Gardening Works

Entreprenør: Mastery Building Contracting LLC

Ingeniør: Chawla Architectural & Consulting Engineers

Murværksentreprenør/murer: LBTB Building Contracting LLC

Færdiggjort: 2025

Sten, frontfacade: K71, D71 FF (25/75 %).

Sten, gårdfacader: D71 DNF

Sten, øvrige facader: D71 FF



Plan, førstesal



Plan, stueetage



Medarbejderboliger, Wilhelmshaven, Tyskland

Bygherre og arkitekt: JAP Architekten,
ved Ulf Janssen Architekt BDA

Entreprenør og landskabsarkitekt: puro
Ingeniør: TGA Ingenieurbüro Reinhold Schnieders, IGT
Færdiggjort: 2024

Sten: Mix D51 DNF, FF, HF + mix D98, FF, DNF, HF,
K51 brud, K55 brud

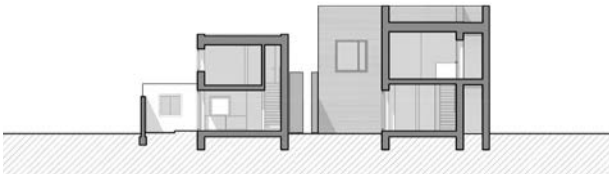
Murværket indtager hovedrollen i den fælles indgang.
På nært hold træder de varierede stenformater
frem fra den ellers næsten monokrome flade.

Mod villavejen præsenterer bygningerne sig som præcist
komponerede monolitter med formelle facader og en stramt
komponeret forhæng. Døre er placeret i dybe, vertikale nicher,
mens de kvadratiske vinduer ligger i plan med facaden.



Indendørs går det karakteristiske murværk igen
på udvalgte vægge. Her flankeres det af et
omfattende katalog af designobjekter.

På bagsiden støder bygningen via en fælles gård op
til arkitektens bolig. Herfra udfoldes bygningens
transparente og labyrintiske karakter.



Snit



Plan, stueetage

Plan, førstesal





Den konsekvente materialeholdning og det labyrintiske tilsnit i både plan og snit kan give mindelser om en arabisk kasba.

Murværket, der fremstår råt og uregelmæssigt med skifternes varierende højder og Kolumba-stenenes brud, skaber kontrast til perforeringernes systematik og præcision.



Gårdhaver, terrasser og taghaver på tre niveauer samt utallige foldninger og nicher skaber tilsammen et mikrokosmos, afgrænset og struktureret af det markante murværk.

Arkitektonisk pertentlighed

NYE MEDARBEJDERBOLIGER FOR ARKITEKTER I HAVNEBYEN WILHELMSHAVEN 220 KM VEST FOR HAMBORG ER OPFØRT SOM FORSKELLIGE VOLUMENER I GRÅ MURSTEN. MURVÆRKET ER UDFØRT MED EN HORIZONTALITET, DER VÆKKER MINDELSER OM EN MASSIV SKIFERBLOK.

Af Morten Birk Jørgensen, arkitekt MAA, lektor, ph.d. | Fotos: Paul Kozlowski

At skaffe kvalificeret arbejdskraft til en ambitiøs provins-tegnestue kan være en udfordring, særligt ved kortvarige, projektspecifikke ansættelser. Netop den udfordring har tegnestuen JAP Architekten i Wilhelmshaven ved den tyske Nordsøkyst adresseret ved at opføre medarbejderboliger til midlertidigt ansatte. De tilknyttes et eksisterende bygningskompleks med indehaverens private bolig, en besøgsbolig for bygherrer samt tegnestuen selv og dens faciliteter. De nytilførte medarbejderboliger er omdrejningspunkt for denne artikel.

Tegnestuekomplekset, eller JAP-Campus, som de benævner det, ligger på en rolig villavej i udkanten af byen. Den nye bygning, der indeholder seks medarbejderboliger, træder frem som en selvstændig, sammenhængende enhed, der ligger ud til villavejen, mens den resterende del af komplekset orienterer sig imod byparken mod syd og tilgås via indkørsler.

På villavejen, hvor livet leves med sænkede skuldre, træder den nye bygning formel og mere professionel frem. Gestaltet som bastante volumener, med ganske få, kvadratiske åbninger mod gaden og en solid smedejernsport som adgang, er man ikke i tvivl om, at der har været en arkitekt på færde.

Volumenerne er klædt i grå mursten med skifter i dansk normalformat og det lange, lave Kolumba-format. Forbandtet er domineret af løbere, men qua de forskellige stenformater fremkommer ingen af de kendte mønstre fra klassiske forbandter. Det er lagdelingen, der er fremherskende, og murværkets horizontalitet understreger og vækker mindelser om en massiv skiferblok. Det hænger givetvis også sammen med et forhold, man først får øje på ved en undersøgelse af facaden på nærmere hold: Mange af Kolumba-stenene har irregulære knæk, der hænger sammen med, at bygningerne er projekteret med kasserede sten fra Petersens produktion.

Arkitekt og indehaver af JAP Architekten, Ulf Janssen, har erfaring med Petersen Tegl fra flere andre projekter. Det var under et besøg på teglværket i Broager, at han opdagede bunken af kasserede mursten og blev inspireret til at integrere dem i udviklingen af sine nye medarbejderboliger. Mønsteret, der fremkommer i kombinationen af de tilfældigt brudte og irregulære Kolumba-sten og de regulære sten i dansk normalformat, er på samme tid stringent og desorganiseret.

Bag den store jernlåge fortsætter den arkitektoniske stringens. Foruden murene er også belægningen i mellemrummet, der adskiller boligerne, udført i tegl. Dørene er lagt i dybe nicher, der understøtter murværkets klumpvirkning. Vinduerne, derimod, er lagt i niveau med facaden, og alle vinduesåbninger, fra små badeværelsesvinduer til hele vægpartier, er kvadratiske. Det er stilrent og udført med høj præcision.

Indenfor i boligerne træder en anderledes livsnydende og udpræget luksuriøs atmosfære frem. Her giver Ulf Janssens fortid som indretningsarkitekt sig til kende i kraft af en detaljefiksering, der er sjælden i arkitekttegnede interiører. Hvert eneste element i boligen er en lille verden i sig med sine egne æstetiske og materielle potentialer udnyttet til det yderste. Boligerne tilbyder en dannelsesrejse i kanoniserede designobjekter, med en særlig forkærlighed for det moderne skandinaviske.

Fra et velkomponeret terrasselandskab på bygningens tagflader ser man ud over villaer og bypark. Kvarteret i Wilhelmshaven er med byggeriet af disse nye medarbejderboliger blevet tilføjet en højt professionaliseret bygning, både hvad angår den arkitektfaglige udførelse og den livsførelse, boligerne lægger op til. Pligtopfyldende, men også fashionabel.



Villaen fremstår som en komposition af kubiske volumener, der grupperer sig asymmetrisk omkring terrasser og gårdhave. Facadernes murværk i D71 fremstår med en bred palet af hvide, gule og grønne toner, der giver en unik og nærmest lysende overflade.

Naturkontakt

UNDER DE HØJE, GAMLE BØGETRÆERS KRONER LIGGER DER EN VILLA, DER DANNER RAMME OM LIVET TÆT PÅ NATUREN. STORE VINDUESÅBNINGER DRAGER ALT DET GRØNNE IND I BOLIGEN, MENS DE GRÅGYLDNE MURFLADER FANGER PLANTERNES SKYGGESPIL.

Af Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Fotos: Luuk Kramer

Floden Leie slynger sig af sted omkring landsbyen Sint-Martens-Latem sydvest for Gent og følges af udstrakte våde enge, de såkaldte Latemse Meersen. Området er beskyttet som naturpark og huser et varieret plante- og dyreliv, heriblandt rådyr, ræve, flere arter af flagermus og forskellige medlemmer af mårfamilien. Slanke poppelalléer kanter hist og her de blomsterrige enge. Fra omkring år 1900 og frem til anden verdenskrig tiltrak de maleriske landskaber omkring Sint-Martens-Latem kunstnere, som bosatte sig i landsbyen og dannede en koloni. Også et velhavende borgerskab bosatte sig i de naturskønne omgivelser, der siden har været ét af Belgiens mest attraktive bosætningsområder.

Villaen ligger på en grund udstykket fra én af de gamle villaers store haver. Ankomstvejen fremstår som en allé af bøgetræer, og på selve grunden står ti store bøgetræer, der sammen med grundens irregulære form har været med til at bestemme bygningens placering. Grunden er langstrakt og bredere mod vejen, idet den smalner til hen mod den modsatte ende, hvor der er direkte forbindelse til naturparken i Latemse Meersen. Mod nabogrundene er der anlagt bæltér af beplantning, så bygningen befinder sig i en art lysning, som strækker sig fra vejen og helt ud mod de våde enge.

Ved ankomsten fremstår villaen som en asymmetrisk komposition af tre forskudte volumener af forskellig størrelse. Carporten udgør det mindste volumen, mens selve boligen består af to sammenstykkede længer i henholdsvis en og to etager, der i plantegning tilsammen danner en T-form. Arkitekt Mattias Verschueren fra Element Architecten fortæller: »De tre volumener er enkle elementer, men gennem kompositionen opnår vi kompleksitet. Man opfatter ikke med det samme hele bygningen, men må bevæge sig rundt om og igennem den. Det vækker nysgerrigheden.«

Volumenerne danner en lille gårdhave, som man passerer på vej til hoveddøren, mens boligen og carporten er forbundet af en baldakin. Indenfor omfatter stueetagen spise- og opholdsstuer, køkken og arbejdsværelse, mens førstesalen danner en mere privat zone inklusive tre soveværelser, hvoraf det største har adgang til en stor terrasse. Fra stuerne og køkkenet er der desuden adgang til to terrasser, hvoraf den ene er overdækket og forsænket med tre trin under terrænniveau. Køkkenet ligger i samme lave niveau, hvilket skaber en intim atmosfære i rummet og forstærker fornemmelsen af at befinde sig midt mellem alt det grønne.

Høje bøgetræer indrammer en lysning i haven, hvori villaen er placeret. Arkitekturen er præget af enkelhed og præcision.

Fra køkkenet er der vid udsigt over haven. Travertingulvet fortsætter ud på terrassen og understreger dermed forbindelsen mellem inde og ude.





Hoveddøren er skærmet af en baldakin i beton, som står i forbindelse med carporten.

Ved ankomsten fremstår villaen som bestående af tre volumener, der indrammer en lille gårdhave. Midt i billedet ses den murede carport.

De lyse, grågyldne mursten giver bygningerne varme og stoflighed. Stenenes farvetoner spiller diskret sammen med den lyse, grå beton.

Havens mange træer og planter kaster et stadigt vekslende skyggespil hen over murværket.



Bygningerne er opført af in situ-støbt beton med ydermure af lyse, grågyldne mursten. Betonen er eksponeret enkelte steder, eksempelvis i gesimsbånd og brystninger, mens vinduerne i kontrast til de lyse toner i murværk og beton er indfattet i mørke stålrammer. Flade tage understreger de kubiske former. Gulvene, både indendørs og på terrasserne, er belagt med fliser af travertin, og samme materiale dækker enkelte af de indre vægge, mens dørene står i mørklødet valnøddetræ.

»Gennem materialevalget ville vi give bygningen en særlig identitet, også i kraft af farven på murstenene,« forklarer Mattias Verschueren. »Vi valgte Petersen Tegl, fordi de kunne tilbyde den helt rette farve, som ikke fandtes andre steder. En afdæmpet farve, men med mange forskellige toner, der spiller sammen med alle farverne i havens planter og træer. Væksternes skyggespil hen over facaden er virkelig fint og ændrer sig dagen igennem. Og murstenene reflekterer lyset på en meget smuk måde.« Ude som inde komplementerer arkitekturen og naturen hinanden. Villaen danner en enkel ramme om en tilværelse præget af ro og kontakt til alle de andre former for liv, som omgiver os.

Villa, Sint-Martens-Latem, Belgien

Bygherre: Privat

Arkitekt: Element Architecten

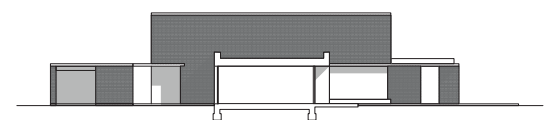
Totalentreprenør: G-Build, Lootens, Devaere

Ingeniør: Sileghem & Partners

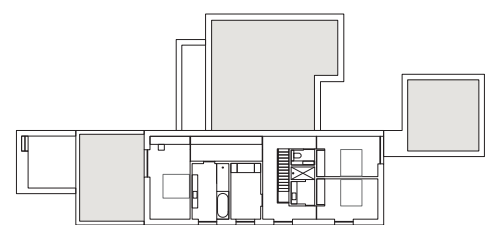
Opført: 2018

Sten: D71 DNF

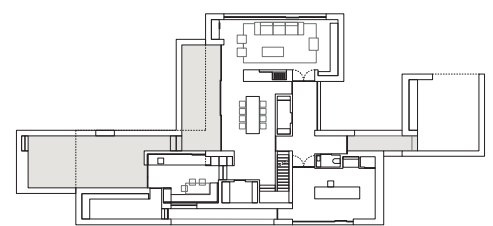
»Som de eneste kunne Petersen Tegl tilbyde den helt rette afdæmpede farve med mange forskellige toner, der spiller sammen med alle farverne i havens planter og træer.«
Mattias Verschueren, arkitekt



Længdesnit



Plan, førstesal



Stueplan

De håndlavede sten tørres i en ventileret lade, hvor de bærende søjler er træstammer fældet i de lokale skove. Taget er lavet af egetræs-shingles fra Dinesens andersorteringstræproduktion.



Annette Petersen, arkitekt og 8. generation i Petersen Tegl, og Hans Peter Dinesen, bestyrelsesformand i foreningen ORBI og 5. generation i Dinesen.

De studerende opførte også laden, der udover at være tørrelade også fungerer som mødested i haven.



Masseovnen er bygget af juniorsten, der måler 76 x 36 x 18 mm, som er 1/3 af dansk normalformat.

Arkitektstuderende murede modellen op i 1:3.

Miniaturesten som arkitektonisk værktøj

PETERSEN TEGLS JUNIORSTEN BLEV I SIN TID UDVIKLET SOM LEGETØJ TIL CHRISTIAN A. PETERSENS BØRNEBØRN. DET VISTE SIG HURTIGT, AT STENENE KUNNE ANVENDES I MANGE FORSKELLIGE BYGGEOPGAVER. SENEST ER DE BLEVET DEL AF ET SAMARBEJDE MED DINESEN.

På en gammel gård tæt på Jels i Sønderjylland er mursten igen kommet i centrum. Ikke som industrielle standarder, men som håndstrøgne fortællinger om jord, håndværk og fællesskab. Gården danner ramme om foreningen ORBI, som her har skabt et levende laboratorium, hvor arkitektur bliver til i mødet mellem tradition og eksperiment.

ORBI er resultatet af et samarbejde fra 2019 mellem virksomheden Dinesen og Det Kongelige Akademi, Institut for Bygningskunst og Kultur, der tilbyder sommer-skoleophold for arkitektstuderende på gården. Stedet fungerer desuden som uformelt samlings- og arbejdssted for arkitekter, kunstnere, agronomer, landmænd og andre faggrupper.

På ejendommen blev der for cirka 200 år siden fremstillet mursten – bl.a. til gården selv. Denne tradition blev genoptaget sidste år, hvor sommerskolen iværksatte produktionen af håndstrøgne mursten til fremtidige projekter.

I 2025 besøgte de studerende særudstillingen 'Veltempereret' på Frilandsmuseet Molfsee i Slesvig-Holsten, hvis fokus var traditionel bygningskultur og historiske metoder til opvarmning af huse.

Udstillingen inspirerede til at undersøge gamle teknikker, og de studerende byggede en masseovn i 1:3, som efter planen skal opføres i 1:1 på gården og fungere som både ildsted og bageovn. Petersen Tegl var sparringspartner på projektet og leverede desuden juniorsten i en række forskellige nuancer til modellen af ovnen, som stod færdig i juli.

‘Urbi et Orbi’ har været en sætning i den pavelige velsignelse af Rom siden det 13. århundrede og betyder: »for byen og for verden«
– kan oversættes til ‘overalt og hvor som helst’.

PETERSEN

KONSULENTER-PETERSEN TEGL

DANMARK ØST
ARNE GOTTFREDSEN
T: +45 2967 7030
E: AGO@PETERSEN-TEGL.DK

DANMARK VEST OG FYN
TORBEN SCHMIDT
T: +45 2028 4355
E: TSC@PETERSEN-TEGL.DK

EXPORT MANAGER
STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK

NORGE
MUR DIREKTE AS
SIMEN BØE
T: +47 2339 2010
E: POST@MURDIREKTE.NO

SVERIGE
TEGELMASTER AB
CATHARINA HOLMSTRÖM
T: +46 40 542 200
E: INFO@TEGELMASTER.SE

TYSKLAND SLESVIG-HOLSTEN, HAMBORG
JUTTA ENGLER
T: +49 171 756 19 43
E: ENGLER@PETERSEN-TEGL.DK

TYSKLAND ØST, BERLIN, NIEDERSACHSEN, BREMEN
ERIC SCHMIDT-BANDUR
T: +49 174 3800 667
E: ESB@PETERSEN-TEGL.DK

TYSKLAND SYD/NRW SCHWEIZ TYSKTALLENDE DEL
ØSTRIG
BACKSTEIN-KONTOR GMBH
T: +49 221 888785-0
F: +49 221 888785-10
E: INFO@BACKSTEIN-KONTOR.DE

BENELUX
PETERSEN BENELUX
BELGIEN, LUXEMBOURG
BJÖRN LUCASSEN
T: +31 (0) 652362168
E: BLU@PETERSEN-TEGL.DK

HOLLAND
LINEKE LUCASSEN
T: +31 (0) 622529266
E: LLU@PETERSEN-TEGL.DK

TOM LUCASSEN
T: +31 (0) 646236445
E: TLU@PETERSEN-TEGL.DK

LARS HOGEBOOM
T: +31 (0) 625391583
E: LHO@PETERSEN-TEGL.DK

STORBRIANNIEN
STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK

EUROPEAN BUILDING MATERIALS LTD
T: +44 (0) 203 805 0920
E: ENQUIRIES@EBMSUPPLIES.COM

POLEN
CENTRUM KLINKIERU SCHÜTZ
T: +48 58 56 37 201
E: BIURO@CENTRUM-KLINKIERU.PL

ØSTEUROPA (EKSKL. POLEN), ITALIEN
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

UKRAINE
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

VISTARK KLINKER
T: +380 44 221 47 37
E: VISTARK.KLINKER@GMAIL.COM

AUSTRALIEN OG NEW ZEALAND
ROBERTSON'S BUILDING PRODUCTS PTY LTD
T: +61 3 8199-9599
E: PETER@ROBERTSONS.CO

INDIEN OG MELLEØSTEN
ATLAS DEVELOPMENTS INDIA
T: +31642552517
E: ISHANVIR@ATLASDEVELOPMENTS.NL

SYDAMERIKA
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

TEKNIK OG OVERLIGGERE
STEEN SPANG HANSEN
T: +45 2142 7962
E: SSH@PETERSEN-TEGL.DK

UDGIVER

PETERSEN TEGL A/S
NYBØLNORVEJ 14
DK-6310 BROAGER
T: +45 7444 1236
E: INFO@PETERSEN-TEGL.DK
WWW.PETERSEN-TEGL.DK

REDAKTION
IDA PRÆSTEGAARD, CAND.ARCH.
E: IPR@PETERSEN-TEGL.DK

ANNETTE PETERSEN, CAND.ARCH.
E: AP@PETERSEN-TEGL.DK

LAYOUT
ZANGENBERG DESIGN

TRYK
STRANDBYGAARD

REPRO
EHRHORN HUMMERSTON

OPLAG
161.375

